

בלטים מנהיגים חדשים שנולדו בפלוגות. כמו בכל תנועה היסטורית אמיתית היה הרצון קולקטיבי ואיני סטינקטיבי. פרי מחשבה קיבוצית שלא בוטאה במי לים אלא בצורה מקוטעת, לא הוגדרה סופית אלא כעבור תריסר שנה.

כי בשורות החאקי הכלוי נולדה, באופן מסתורי, השקפת-עולם חדשה. תחילה חיכו לה המנהיגים, ש- שמו את לבם רק לגיונים החיצוניים: הפינג'אן, הציונות, אולם כאילו מעצמה, ללא כל טיפוח מלמעלה, הופיעו כמה צדדים חדשים של סגנון חדש זה. מול התפיסה הפוליטית של המנהיגים עמדה, לפתע, תפיסה פוליטית שונה, ברורה, מול התפיסה הצבאית שלהם קמה תיאוריה צבאית של מה חדשה, לכל פרטיה. עד שהיה ברור, כעבור שנים, כי כאן התנגשו שתי גישות עקרוניות, שביקשו פת- רונות שונים לכל בעיות החברה והאדם.

מה היה מקורה של השקפה זו? במידה רבה מאד היא היתה תוצאה הנסיון הפלמ"חאי המיוחד, והמגע ההדוק עם ההתישבות הקיבוצית, שאיחזה את הפלוגות. אולם מקור היניקה העיקרי היה עמוק יותר: הפלמ"ח היה היצירה המקורית הראשונה של הדור הצעיר, אשר שני דורות ציונים הולידו אותו על אדמת ארץ-ישראל. רגשי-החיים החדש השתחרר בפלמ"ח, ביקש לעצמו דפוסים חדשים, הלם בחוקה (אם כי שלא בהכרח) על דפנות הסכרים שהצרו אותו מכל עבר. הספרות והשירה הצעירה, שנולדה כמעט כולה בתוך הפלמ"ח או מסביבו, היתה רק הביטוי החיצוני של רגשי-חיים זה.

גנו של בני-אדם. עצמאות זו של הנוער, שהתרכז בפלמ"ח, אפשרה במידה מרעפת עלידי אופיו המיוחד-במינו של איש אחד, ששיעור קומתו יגדל בהיסטוריה ככל שיגדל המרחק: יצחק שדה, מפקד הפלמ"ח משך ארבע שנותיו הראשונות, והי- מכריעות.

יצחק שדה היה הניגוד המוחלט, כמעט, לדוד בן- גוריון. בעוד שזה האחרון אהב להקיף את עצמו באנשים קטנים ממנו, לכפות עליהם את רצונו ללא עירעור, דמה יצחק שדה לגנן ששתל בני אדם, גידל איתם ביהירות, פיקח על התפתחותם העצמאית — עד שהיו לאישים בזכות עצמם. בעלי-מחשבה עצמאית וכוה-החלטה אישי.

כך גידל שדה שורה שלמה של מפקדים צעירים, שכולם החלו דרכם כטוראים, עליו בשלבי הפיקוד, הפכו מפקדי פלוגות וגדודים — עד שהיו למנהי- גים. הם נשאו בלבם את הערכים של התנועה החד- לוצית ואת הרעיונות של הציונות הסוציאליסטית. אולם בלא רצון ובלא יודעין היו יותר מבונים נאמי- נים: הם היו המנהיגים הראשונים שקמו מקרב הנוער הארצי-ישראלי עצמו, הראשונים שהיו חופשיים לתת דמות להשקפת-עולמו, לגבשה במעשים.

"משתמטים בעיני פנקסי שרות." מה היתה השקפת-עולם זו? מדוע התנגשה מיד עם ה- השקפות שהדריכו את המדיניות הציונית הרשמית של המנהיגים?

המנהיגים ידעו כי הישוב הוא דל וחלוש, וכי עת- יו מותנה ברצונה הטוב של האימפריה. אותה היה צורך לשכנע, לרכוש את לבה, לפעמים גם ללחוץ עליה. למען תגשים את הבטחתו של בלפיר להקים ליהודים בית לאומי בארץ.

הפלמ"ח כבר היה בנו של בית לאומי זה. הוא התייחס בזילזול ל"משאומתן" הציוני, שלא נבדל בהרבה מן השתוללות של גבאי הגולה באוני הפריץ.

Handwritten notes in Hebrew, including the name "א. א." and various dates and names like "27/5/47" and "1830".

Handwritten notes and signatures, including a date "27/5/47" and "1830", and a signature "יצחק שדה".

מיסמך היסטורי: פקודה בכתב ידו של יגאל אלון למפקד ההגנה באטליה לארגן התנגדות פעילה של המעפילים לאנגלים. בניגוד לרצונם של המוסדות הלאומיים, למטה: יחידה של אנשי הפלמח בקרב על שכונת קטמון הערבית, ירושלים.

בנסיגתם, יחידות ריגול וחבלה מבני הארץ. ההגנה ביקשה לארגן את היהודים למלחמת-הגנה גדולה על הר הכרמל, עד לסוף המר — או עד לשיבת האנגלים. שתי המטרות ניפגשו, הולידו את הרעיון של הק- מת כוח עברי מגויס שלא יהיה כפוף, במישורין, לפיקוד הבריטי. כך נולדה פלוגת-המחץ, אשר ברא- שה העמד (תחילה ללא סמכות פיקודית) יצחק לנברג-שדה, האיש שפיקד, בימי מאורעות 1936-39, על פלוגות-השדה (פ"ש) של ההגנה. הוא היה ראשון שהבין כי אפשר לנצל קוניוקטורה מקרית זו כדי להקים כוח-מחץ עברי עצמאי.

תינוק בלתי חוקי. בשרב של אל-עלאמיין ובכפור של סטאלינגראד מתה סכנת הפלישה לארץ- ישראל. יחד אתה מת, לדעת רוב מנהיגי המוסדות הלאומיים, הצורך בקיומו של אותו תינוק בלתי חוקי, הפלמ"ח.

כל עוד יכול היה הפלמ"ח לעזור לאנגלים — כמו, למשל, בשעה שפעל מאחורי קווי האויב בסור- ריה — הרי, לפי חשבונם של מנהיגי הישוב, הביא תועלת כל שהיא. אולם אינו תועלת אחרת יכלה להיות בו? להגנה על הישובים מפני פורעים ערבים הספיקו הנוטרים, חיל-המשמר וחיל-השדה של ההגנה, שלא היו מגויסים. ואילו להילחם בכוח הנשק נגד האימפריה האדירה — מי יכול היה להעלות מחשבה מטורפת זו על דעתו, מלבד כמה פורשים מחסידי אברהם ("יאיר") שטרן, שהקימו לא מכבר מחתרת חדשה?

לא רק פינג'אן. אולם הפלמ"ח לא מת. בניגוד לכל ההגיון החוקי מעמד, כוח מסתורי הפיח בו חיים. שוב לא היה זה איש אחד; כבר החלו מת-